

IVICA RAGUŽ

Kako do sučeljavanja?

Razgovor vodio: Ivan Tomljenović

SPECTRUM
časopis
studentata
KBF-a

RAZGOVORI

Dr. sc. Ivica Raguž rođen je 26. rujna 1973. g. u Osijeku. Od 1992. do 1994. godine studirao je filozofiju i teologiju na Teologiji u Đakovu. Teološke studije nastavlja na Papinskom sveučilištu Gregoriana u Rimu, gdje je 1997. godine i diplomirao. Iste godine upisuje poslijediplomski studij iz fundamentalne teologije. Jedan semestar studira u Cambridgeu (SAD) na Weston Jesuit School of Theology. Naslov magistra fundamentalne teologije stekao je 1999. godine. Odmah upisuje doktorat i brani doktorsku tezu 2002. godine. Naslov teze glasi *Smisao za bogo-ljudsko. Transcendentalno-teološka rasprava o estetikama Immanuela Kanta i Hansa Ursu von Balthasara*. Za svećenika Đakovačke i Srijemske biskupije zaređen je 1998. godine u Đakovu. Trenutačno je viši asistent pri Katedri dogmatske teologije na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Đakovu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

Spectrum: Budući da predajete na KBF-u u Đakovu, koji je od godine 2005/06. u sastavu Sveučilišta u Osijeku, možete li nam reći što je konkretno ta samostalnost donijela Fakultetu? Koje biste, kako prednosti tako i mane, takve odluke istaknuli? Koliko je promijenjen sam ustroj i koncept Fakulteta? Također, možete li nam reći nešto i o povijesti i razvoju teološkoga studija u Đakovu?

Dopustite mi najprije nekoliko riječi o povijesti filozofsko-teološkoga studija u Đakovu. Biskup Antun Mandić 6. studenoga 1806. godine otvorio je u zgradi nekadašnjega franjevačkog samostana Bogoslovno sjemenište i Lyceum episcopale. Godine 1931. filozofsko-teološki studij produžen je na pet godina, a škola je dobila ime *Visoka bogoslovna škola*. Odlukom profesorskoga zbora VBŠ-a i molbom dijecezanskoga biskupa te KBF-a Kongregaciji za katolički odgoj odobrena je afilijacija KBF-u u Zagrebu, 10. siječnja 1987. godine. Povratkom Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu u državno Sveučilište, i VBŠ doživljava određene reforme pa je tako 1994. god. uslijedila i promjena imena. Visoka bogoslovna škola mijenja naziv u *Teologija u Đakovu*, usklađujući nazivlje sa

Zakonom o visokim učilištima Republike Hrvatske. Nakon molbe dijecezanskoga biskupa, mons. dr. Marina Srakića, 7. studenoga 2003. godine, Kongregaciji za katolički odgoj u Rimu, o pastoralnoj potrebi uzdignuća Teologije u Đakovu na razinu Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Đakovu, Kongregacija je prihvatila molbu te 4. lipnja 2005. godine osnovala Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu u sastavu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Iz navedenoga jasno slijedi da je ustanovljenje Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Đakovu velik događaj za postojeći dvostoljetni filozofsko-teološki studij u Đakovu. Obično se prednost uzdignuća filozofsko-teološkoga studija u Đakovu na razinu fakulteta promatra pod vidom samostalnosti ili osamostaljenja od KBF-a u Zagrebu, kako se također može vidjeti iz Vašega pitanja. No, osobno mislim da se temeljna prednost ne krije u tomu, nego u samoj ideji fakulteta. U obrazovnom sustavu fakultet predstavlja najvišu razinu obrazovne institucije. To znači da sama ideja fakulteta pretpostavlja da ustanova s tim nazivom mora biti na najvišoj razini znanstvenosti, profesionalnosti, odgovornosti, duhovnosti. U tom smislu osnivanje Katoličkoga bogoslovnog fakulteta jest obvezujući poticaj da sada filozofsko-teološki studij postane još znanstveniji, duhovniji, profesionalniji i odgovorniji u sveučilišnom i u crkvenom životu Đakovačke i Srijemske biskupije. Tu treba također napomenuti da je osnivanje Katoličkoga bogoslovnog fakulteta smjestilo studij u Đakovu u njegov prirodni životni prostor, a to su Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te Slavonija i Baranja. Na taj način Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu može bolje pridonositi znanstvenom, kulturnom i duhovnom životu cijele slavonsko-baranjske regije.

Spectrum: Nekoliko idućih pitanja posvetit ćemo temama kojima se bavite ili ste se bavili zadnjih nekoliko godina. Tako je, primjerice, objavljen i Vaš znanstveni rad u Bogoslovskoj smotri koji govori o poslanju Crkve u pluralizmu. Imajući na umu tu teoretsku pozadinu, kako procjenjujete situaciju u praksi u našoj zemlji posljednjih nekoliko godi-

na? Dolazi li do kakvih pozitivnih pomaka i koliko su oni zapravo u današnjici bolni zbog društvene klime u kojoj živimo, zbog medijskih manipulacija, zbog stvaranja sukoba između lijevih i desnih i u Crkvi?

Ne bih se upuštao u tumačenje društveno-političkoga stanja u Hrvatskoj. Kratko bih se samo kritički osvrnuo na život Crkve u Hrvatskoj. Komunistička ideologija nije ostavila samo duboke negativne posljedice na hrvatsko društvo, već i na samu Crkvu. O toj bi se temi moglo naširoko raspravljati, što ovdje nije moguće. Stoga bih izdvojio samo jedan, po meni ključan problem Crkve u Hrvatskoj, problem koji je nastao nakon komunizma. Prvo, *nedovoljno sučeljavanje* Crkve s modernim društvom. U vrijeme komunizma sučeljavanje nije bilo moguće, jer se Crkva nalazila pred agresivnim režimom koji je sam u sebi isključivao sučeljavanje s Crkvom te se Crkva nije mogla sučeljivati, već samo suprotstavljati režimu. Nakon komunizma dolazi demokratsko društvo. Jedan od glavnih njegovih principa jest upravo kritičko sučeljavanje (stranaka, udruga, pojedinaca, itd.). Čini se da se Crkva, točnije vjernici, nisu još snašli upravo u toj novoj situaciji. Kao da postoji samo jedna mogućnost ophođenja prema društvu: suprotstavljanje ili potpuna asimilacija s postojećim društvom. Rekao bih da je jedno i drugo puno lakše od sučeljavanja. U suprotstavljanju se jednostavno sve niječe – Crkva se zatvara u sebi (tzv. *desni ili vjernici u istini bez ljubavi*), a u asimilaciji se sve prihvaća – Crkva se stapa sa svijetom (tzv. *ljevi ili vjernici u ljubavi bez istine*). Tako sada postaje jasno što podrazumijevam pod pojmom *sučeljavanja*: kritičko i razborito razlikovanje duhova u susretu s modernom kulturom. Sučeljavanje zahtijeva nošenje, podnošenje, razumijevanje, ali i kritiku, preobrazbu problema današnjega čovjeka. U tom smislu poželio bih sebi i svim vjernicima više takvoga sučeljavanja. No, to će biti moguće tek ako se u nama samima počne događati sučeljavanje, prvenstveno s uvijek većim Bogom, Bogom Isusa iz Nazareta, i to u životu Crkve (liturgija, svetačka duhovnost, teologija). Tada ćemo se moći i trebati ispravno sučeljivati sa svijetom.

Spectrum: Vjerojatno ćete s pravom odgovor na ovo pitanje, o kojemu se mogu napisati knjige, ocijeniti nezahvalnim i nepotpunim, no ukratko nam odgovorite: kako ocjenjujete put kojim ide današnja Europa i gleda li imalo svoje korijene?

Premda paradoksalno zvuči te se mnogi vjerojatno neće složiti sa mnom, rekao bih da je današnje europsko društvo i dalje

kršćansko, ali *subjektivizirano kršćansko*. Taj pojam shvaćam na sljedeći način: europsko društvo čuva i dalje razvija sve temeljne ideje koje su doživjele svoj procvat i puninu upravo u kršćanstvu: sloboda, individualizam, ljubav, dijalog, tolerancija, itd. Sve te pojmove moderno europsko društvo subjektivizira ukoliko ih promatra izvan njihova izvorno dvostrukoga konteksta, a to su Bog i Crkva. Na taj je način takvo subjektivizirano kršćanstvo neka vrsta modernoga arijanizma koji je nijekao božanstvo Isusa Krista te time pokušao radikalno subjektivizirati kršćanstvo, reducirajući ga na obični humanizam. Kao nekoć arijanizam, tako je i današnje europsko društvo subjektiviziranoga kršćanstva, s jedne strane, vrijedno divljenja, jer je duboko kršćansko. S druge pak strane, ono je veliki izazov i opasnost ne samo za Crkvu, već i za samoga čovjeka, jer se tu uvodi radikalni subjektivizam *loše beskonačnosti* (Hegel), koja više ne poznaje granice objektivnosti te čovjeka vodi u propast besmisla i praznine. Stoga je zadaća europskih vjernika, napose teologa, studentica i studenata teologije da se ponovno počnu baviti i Bogom i Crkvom, da ponajprije svoje, a potom i subjektivizirano kršćanstvo svojih suvremenika počinju smještati u objektivnost samoga Boga i Crkve. Tako ćemo se jedino moći nadati, barem se ja tako osobno nadam, istinskoj kršćanskoj Europi.

Spectrum: Možete li nam reći što Vas je motiviralo za temu doktorske disertacije? Općenito, koje biste teologe izdvojili kao najdraže i zašto?

Izbor moje doktorske disertacije sasvim je slučajan. Svoj poslijediplomski studij započeo sam u Bostonu. Premda pomalo čudno zvuči, jer se to Europljanima obično ne događa u Americi, u Bostonu je započelo moje intenzivnije bavljenje filozofijom, napose njemačkim idealizmom. Tako sam se počeo baviti Kantovom trećom kritikom (*Kritika rasudne moći*) i njezinim implikacijama za teologiju, što su već uvidjeli neki teolozi i filozofi (F. Schleiermacher, R. Otto, H. Blumenberg). Budući da se u katoličkoj teologiji jedino švicarski teolog Hans Urs von Balthasar bavio tim pitanjem odnosa teologije i estetike, učinilo mi se zgodnim usporediti ta dva mislioca. Moja teološka misao puno duguje obojici: Kantu i njegovoj školi, u kojoj sam naučio kako je važno posvješćivanje vlastitih granica, posebice ponizno ograničavanje umske djelatnosti u teologiji i duhovnosti; Balthasaru, koji mi je kršćanstvo učinio zanimljivim, predstavljajući ga kao dijalektičku stvarnost, prožetu dramom i tragedijom, ali u kojemu ipak postoji sinteza, točnije – jedino dopuštena sinteza, sinteza ljubavi.

Zbog potreba na Fakultetu, nakon studija fundamentalne teologije počeo sam predavati dogmatsku teologiju. Tako su moji trenutni teološki interesi određeni dogmatskim temama, napose teologijom Trojedinoga Boga i eshatologijom. Moram priznati da mi je sada dogmatska teologija postala puno zanimljivijom negoli fundamentalna teologija. Stoga se osjećam pravim dogmatičarem. A kao najdraže teologe spomenuo bih sljedeće: Dionizije Areopagit, Augustin, Bernard, Rikard od sv. Viktora, Henry de Lubac, Hans Urs von Balthasar, Joseph Ratzinger. Ti su mi teolozi za sada najdraži, jer u njima susrećem spoj teologije i duhovnosti, razuma i vjere, individualnosti i crkvenosti. Dakako treba imati na umu ono što je jednom rekao filozof Fichte: *Svatko bira onu filozofiju* (tj. u ovom slučaju teologiju) *ovisno o tomu kakav je čovjek*.

Spectrum: Za kraj, ostavljamo Vam malo prostora i da uputite svoju poruku čitateljima Spectruma.

Budući da je Vaš cijenjeni časopis, časopis studenata teologije, htio bih završiti ovaj kratki razgovor upravo s porukom koja se odnosi na studentice i studente, ali i na svakoga koji se bavi teologijom. Sv. Bonaventura na jednom mjestu donosi tri razloga bavljenja teologijom: *ad confundendum adversarios, ad fovendum infirmos* i *ad delectandum perfectos*. *Ad confundendum adversarios*: teologijom se treba baviti da se pobiju, odbace prigovori protivnika vjere, pri čemu treba imati na umu da se taj protivnik krije također u nama samima. *Ad fovendum infirmos*: teologija treba snažiti i hrabriti slabe u vjeri. Teologija se studira zbog vlastitoga rasta u vjeri te da se drugomu pomogne u tom. *Ad delectandum perfectos*: na koncu, ono što je najvažnije, teologija bi trebala razveseljavati savršene. Ja bih dodao, razveseljavati već sada ne samo savršene, nego one koji su krenuli putem savršenstva. Ne zanemarujući prvi i drugi razlog, pokušajmo ipak otkriti kako nas teologija može istinski razveseljavati.